

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร" สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านต่อไปนี้

1. การนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ไปใช้
2. การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
6. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหาร และครูสังคมศึกษา ในวิทยาลัย สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือ ผู้บริหาร 1 ชุด และครูสังคมศึกษา 1 ชุด แต่ละชุดมีลักษณะเป็น 4 ตอน

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานการณ์และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในด้านต่อไปนี้

1. การนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้
2. การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
6. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นแบบ

สอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในด้านต่อไปนี้

1. การนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้
2. การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
6. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา

เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนที่เป็นแบบ
สอบถามโดยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 207 ชุด และได้รับแบบสอบถาม
ที่ถูกต้องสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 168 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.15

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐานเลขคณิต
(Arithanetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอ
ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะนำมาจัดลำดับความถี่แล้วนำเสนอ
ในรูปความเรียง

สรุปผลการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารกับสภาพและปัญหาการจัดการ
เรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารในสถานศึกษา
สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร

ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย วุฒิสองชั้นทางการ
ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี วิชาเอกอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่สังกัดวิทยาลัยเทคนิค ส่วนใหญ่ปัจจุบัน
ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้บริหารไม่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้แก่
ประสบการณ์จากการเข้าร่วมประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาที่จัดโดยองค์การต่าง ๆ
และ ประสบการณ์อื่น ๆ จากการจัดทำโครงการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความเข้าใจ
ปรัชญา หลักการ และความมุ่งหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับปานกลาง สิ่งแวดล้อมศึกษาตาม
ความเห็นของผู้บริหาร เห็นว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาระดับ

อาชีวศึกษา และการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิทยาลัยของผู้บริหารนั้น อยู่ในสภาพเป็นที่น่าพอใจในระดับปานกลาง

1.2 สภาพการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารส่วนใหญ่รับรู้ว่ามี

1.2.1 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ลักษณะหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนกวิชาสังคมศึกษาเป็นหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่กรมอาชีวศึกษานำมาขึ้นตามแผนแม่บทสิ่งแวดล้อมศึกษา (2535-2539) ของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาตามนโยบายของกรมอาชีวศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับแผนแม่บท สิ่งแวดล้อมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จัดให้มีการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยการสอดแทรกในวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา และจัดเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในวิชาบังคับ ส่วนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น คือ วิชาความปลอดภัย และการควบคุมมลพิษทางอุตสาหกรรม

1.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน ผู้บริหารมีส่วนส่งเสริมการเรียนการสอนโดย

กำหนดนโยบายและแผนเพื่อเตรียมการในเรื่องการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ในวิทยาลัยกำหนดให้หัวหน้าแผนกวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาไปดำเนินการต่อตามนโยบายของกรมอาชีวศึกษา ให้ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนแก่ครูผู้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยจัดส่งครูเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานจากวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้

จัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ โดยการจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง ใช้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและจัดให้มีการทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัย ส่วนการจัดครูให้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษา นั้นจัดตามความสามารถและความถนัดของครู

1.2.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา

วิทยาลัยมีหลักการและแนวทางในการผลิตสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาในวิทยาลัย โดยนักศึกษาและครูช่วยกันจัดทำขึ้น ใช้โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์ตรงและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม และมีการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โดยสอบถามจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น

1.2.4 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษา

หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษาของวิทยาลัยคือ การกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาเรียนของนักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการปรับปรุงสภาพแวดลอมและอุปนิสัยที่ดีในการพัฒนาสิ่งแวดลอมให้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีจัดคือ

มีการทำโครงการเพื่อปรับปรุงสภาพแวดลอม เช่น โครงการปลูกป่าในโรงเรียน ชมรมอนุรักษ์โครงการสวนหย่อม และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

1.2.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา

ลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาในวิทยาลัย เป็นการวัดและประเมินตามจุดประสงค์ของหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษา ตามแผนแม่บท สิ่งแวดลอมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พัฒนาประสิทธิภาพของครูโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการวัดและประเมินผลสิ่งแวดลอม และให้ครูพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลด้วยวิธีการสร้างเกณฑ์การวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติจริง

1.2.6 ด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษา วิทยาลัยมีการบริหารหลักสูตรสิ่งแวดลอมศึกษา ให้มีส่วนสนับสนุนการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมศึกษาด้วยการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากรในวิทยาลัย เพื่อสำรวจสภาพปัญหาสิ่งแวดลอม และวางแผนแก้ไขปัญหาสิ่งแวดลอมในวิทยาลัยและชุมชนและส่งเสริมให้ครูได้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และวิทยาลัยจัดสภาพแวดลอม โดยการดูแลบริเวณรอบ ๆ วิทยาลัยให้สะอาดเรียบร้อยและเป็นระเบียบและจัดห้องเรียนให้ดี มีแสงสว่าง

เพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และจัดให้บุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษามีคุณสมบัติส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดีและสนใจ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาและจัดทัศนศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา บรรลุจุดประสงค์ด้านพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความสนใจร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

1.3 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

1.3.1 ด้านการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้

โดยส่วนรวมผู้บริหารส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อปรากฏว่า ข้อที่ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามาก คือการขาดบุคลากรที่จะดำเนินการจัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่จะนำมาใช้ในวิทยาลัย ชาดงงบประมาณสำหรับการจัดอบรม หรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา และงานภาระการสอนของครูมีมากจึง ไม่มีเวลาจัดทำเอกสารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

1.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน โดยส่วนรวมผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลางแต่

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อปรากฏว่า ข้อที่ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามากคือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูมีชั่วโมงสอนและงานพิเศษมากทำให้ขาดการเตรียมการสอน หนังสืออ่านประกอบ หนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติมไม่เพียงพอ ซึ่งได้แก่ การขาดงบประมาณในการจัดหาผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษามาช่วยสอน

การจัดอบรมครูและพัฒนาบุคลากรในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในการจัดนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา และในการจัดหาสื่อการสอน วัสดุทัศนูปกรณ์ เครื่องมือ และวัสดุประกอบการสอนไม่เพียงพอ หนังสืออ่านประกอบหนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติมไม่

1.3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยรวมผู้บริหารส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นปัญหามาก แต่เมื่อนิจารณารายละเอียดปรากฏว่ามีข้อที่ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามากได้แก่ การขาดงบประมาณสำหรับจัดซื้อจัดทำ และจัดซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง ขาดการวัดและประเมินผลการใช้สื่อเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

วิทยาลัย ไม่ได้กำหนดนโยบายและแผนการใช้สื่อการสอนให้ครู การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ผลิตสื่อสำหรับให้บริการ ไม่สะดวก และครูไม่มีเวลาเพียงพอในการผลิตสื่อการเรียนการสอนจากสิ่งของเหลือใช้ เพราะมีชั่วโมงสอนและงานพิเศษมาก

1.3.4 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นส่วนรวมเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อนิจารณารายละเอียดแล้วปรากฏว่าข้อที่เป็นปัญหามากมีเพียงข้อเดียว คือครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1.3.5 ด้านการวัดและประเมินผล โดยส่วนรวมผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อนิจารณารายละเอียดแล้วมีข้อที่ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามาก คือโอกาสที่จะสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมีไม่เพียงพอ การวัดผลไม่ยุติธรรม ฝ่ายวิชาการขาดบุคลากรในด้านตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามจุดประสงค์ของข้อสอบที่ครูออก และการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยเฉพาะ

1.3.6 ด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

สิ่งแวดล้อมศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร โดยส่วนรวมเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อนิจารณารายละเอียดปรากฏว่ามีข้อที่ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามาก คือ วิทยาลัยไม่เคยสนับสนุนบุคลากรที่จะเื้ออื้อต่อ การจัดเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาแผ่นใหม่ ความรู้พื้นฐานของนักศึกษาไม่ดี และงบประมาณในการสนับสนุนด้านทัศนศึกษา และดูงานมีจำนวนจำกัดหรือไม่เพียงพอ

ตอนที่ 2 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครูสังคมนตรีกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมนตรีในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของครูสังคมนตรี

ครูสังคมนตรีที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย มีวุฒิสูงสุดทางการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมนตรี/การสอนสังคมนตรี มีประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี ส่วนใหญ่สังกัดอยู่ในวิทยาลัยเทคนิค รายวิชาที่รับผิดชอบสอนอยู่ในปัจจุบันคือ สังคมนตรี ไม่เป็นที่ปรึกษากิจการรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูสังคมนตรีที่ไม่เคยรับการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษามาโดยตรง ไม่เคยศึกษาเพิ่มเติม หรือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับครูสังคมนตรีที่เคยศึกษาเพิ่มเติมหรือเข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานของกลุ่มวิทยาลัย ครูสังคมนตรีได้นำความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาจากการศึกษาโดยตรง หรือการศึกษาเพิ่มเติมหรือการเข้ารับการอบรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ในระดับปานกลาง ปัจจุบันครูสังคมนตรีคิดว่าตนเองมีก็มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาค่อนข้างน้อย

2.2 สภาพการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมนตรี

2.2.1 ครูสังคมนตรีส่วนใหญ่มีการรับรู้ว่าลักษณะหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิชาสังคมนตรี แยกเป็นรายวิชาเฉพาะ เป็นหลักสูตรที่กำหนดโดยกรมอาชีวศึกษานำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนกวิชาสังคมนตรีมาใช้ ครูศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดในคู่มือการใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีเกณฑ์ในการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยเน้นให้นักศึกษามีความรู้ ฝึกปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน และดำเนินชีวิตโดยอนุรักษ์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม นำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในแผนกวิชาสังคมนตรีมาใช้ ครูศึกษาปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดในคู่มือการใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ครูส่วนใหญ่ นำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา คู่มือหลักสูตร คู่มือการวัดผลและคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกวิธีการสอน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและมีแนวปฏิบัติ

2.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาใน

ห้องเรียน ดังนั้น จัดกรอบแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบเนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดกิจกรรมที่เน้นสิ่งแวดล้อมศึกษาในการเรียนการสอน จุดประสงค์ของรายวิชา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรให้นักศึกษาได้รับความรู้และการลงปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดล้อม กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของวิทยาลัย โดยวิธีการคือกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน โดยการสอนสอดแทรกปัญหาสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัย และในชุมชนไว้ด้วยกัน ในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา วิธีสอนที่ใช้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ คือการบรรยาย การสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมการศึกษานอกสถานที่และการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงร่วมกับชุมชน เป็นต้น

2.2.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูสังคม

ศึกษามีการรับรู้ดังนี้ มีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อช่วยขยายความรู้ความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน ประเภทของสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่นำมาใช้ได้แก่ วิดีทัศน์ แหล่งความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ ภาพโปสเตอร์ และสิ่งตีพิมพ์ คุณภาพของสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่นำมาใช้ที่ไม่ซับซ้อนและสร้างความเข้าใจได้ง่าย จัดหาสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษามา โดยใช้งบประมาณของวิทยาลัยจัดซื้อ และ การใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการใช้เพื่อประกอบบทเรียน

2.2.4 ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษามีการรับรู้ดังนี้

วิทยาลัยมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และเพื่อพัฒนาจิตสำนึก ค่านิยม และพฤติกรรมที่ถูกต้องต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้งานอาชีพทุกกลุ่มดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยครูผู้สอนในแผนกวิชาสังคมศึกษา หรือวิทยาศาสตร์ และครูกับนักศึกษาร่วมกันจัดขึ้น โดย จัดตามสภาพความพร้อมของวิทยาลัย และจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ประโยชน์จากกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ มีความรู้และ
เข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
พัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาส่วนใหญ่ที่วิทยาลัย
จัดได้แก่

วิทยาลัยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา
ขึ้นหลายกิจกรรมซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง สำหรับกิจกรรมที่มีการปฏิบัติ
มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ นำนักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่ เช่น วนอุทยานแห่งชาติ ให้
นักศึกษาได้มีส่วนร่วมกับชุมชนในการดำเนินการของชุมชนที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและ
อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

2.2.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
ครูสังคมศึกษามีการรับรู้ดังนี้

วิทยาลัยส่งเสริมครูผู้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษาให้มีความรู้ด้าน
วัดและประเมินผล โดยให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยฝ่ายวิชาการจัดเตรียมหนังสือ
คู่มือระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า และจัดอบรมวิธีการวัดและประเมินผล
ให้กับครูสังคมศึกษา ส่วนวิธีวัดและประเมินผลสิ่งแวดล้อมศึกษา ใช้การประเมินเจตคติ และทักษะ
ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

2.2.6 ด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม
ศึกษา ครูสังคมศึกษามีการรับรู้ดังนี้

วิทยาลัยได้ให้การสนับสนุนครูผู้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในด้าน
การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดย จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนทางด้านกายภาพ เช่น
อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม สวนหย่อม และสนามให้ดูสะอาดเป็นระเบียบและสวยงาม
ผู้บริหารปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทางสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยตรวจตรา ดูแลการใช้พลังงานและ
ทรัพยากรต่าง ๆ ในวิทยาลัย ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของครู โดยส่ง

ครูผู้สอน ไปสังเกตการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาของวิทยาลัยอื่น สร้างบรรยากาศทางสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา โดยจัดให้สวนสวย โรงเรียนงาม จัดหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา แผนแม่บทและแนวทางการปฏิบัติที่เอื้ออำนวยต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้ความสำคัญสอดคล้องกับสภาพในสังคม และเป็นหลักสูตรที่เปิดกว้างให้ครูสามารถนำเนื้อหา เกี่ยวกับปัญหาวิกฤตทางสิ่งแวดล้อม ไปปรับใช้ร่วมกันได้ ครูผู้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ ควรมีความรู้ดีในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา และสามารถถ่ายทอดให้กับนักศึกษาได้ดี นักศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัยและชุมชนเป็นอย่างดี และสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิทยาลัย คือสถานปฏิบัติการต่าง ๆ บริษัทโรงงานและหน่วยงานต่าง ๆ ยินดีรับนักศึกษาให้มาฝึกปฏิบัติงานหรือดูงาน

2.3 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.3.1 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนใหญ่โดยส่วนรวม ครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ ปรากฏว่า ข้อที่เป็นปัญหามาก ได้แก่ การขาดการจตอบรมหรือให้ความรู้ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์และไม่มีการนิเทศภายในวิทยาลัยเมื่อเกิดปัญหาการนำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้ เอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอที่จะบริการครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา และหนังสือรวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้ครูค้นคว้ามีไม่เพียงพอ

2.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ข้อที่ครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหามาก ได้แก่ ไม่สามารถสอนโดยการนำนักเรียนออกไปศึกษา นอกสถานที่ได้ เพราะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ไม่มีเวลาเพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก

2.3.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ แล้วก็ปรากฏว่า ปัญหาในด้านสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาทุกข้อ เป็นปัญหาปานกลาง

2.3.4 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ ปรากฏว่า ข้อที่ครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นมีปัญหามาก คือ งบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีไม่เพียงพอ และเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่เพียงพอทำให้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้

2.3.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อแล้ว ครูสังคมศึกษารับรู้ข้อที่เป็น ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดเจตคติ และทักษะ การคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ฝ่ายวิชาการขาดบุคลากรในด้านการวิเคราะห์ข้อสอบ

2.3.6 ด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหาปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วปรากฏว่า ข้อที่ครูสังคมศึกษารับรู้ว่าเป็นปัญหามาก ได้แก่ บริเวณวิทยาลัย และอาคารเรียนขาดความเป็นระเบียบและสวยงาม ขาดความร่วมมือของต้นไม้มือ ห้องเรียนมีไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะ ปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่ชัดเจน มีเวลาในการให้คำปรึกษาหารือกับครูน้อยและไม่สม่ำเสมอ ให้คำชมเชยหรือวางรางวัลกับครูที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนไม่ทั่วถึงกัน นักศึกษาขาดความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมานการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูสังคมศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

1.1 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

ผลการวิจัยโดยส่วนรวม พบว่า ผู้บริหาร รับรู้ ว่า หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษากกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้กำหนด มีนโยบายให้สอดคล้องกับแผนแม่บท สิ่งแวดล้อมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้สอดคล้องกับวิชาต่าง ๆ และเป็นวิชาบังคับร่วม ครูสังคมศึกษา รับรู้ว่ามี การนำ

หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ไปใช้โดยปฏิบัติ ตามแนวทางที่กำหนดในคู่มือการใช้หลักสูตร และจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ

เกี่ยวกับการนำหลักสูตร ไปใช้ของกรมอาชีวศึกษานั้น ผู้บริหารและครูสังคมศึกษาจะต้องปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวการใช้หลักสูตรที่กรมวิชาการ (2533 ง:19) ได้เสนอไว้ว่า โรงเรียนควรจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและเอกสารอื่น ๆ ให้พร้อม เพื่อให้ครูได้ศึกษาหรือใช้เป็นคู่มือ เช่นเดียวกับข้อเสนอแนะของ ลาวัณย์ วิทยาวิมลกุล (2533:76) ที่เสนอว่า การนำหลักสูตร ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพนั้นครูควรศึกษาเอกสาร และวัสดุประกอบหลักสูตรทุกชนิดอย่างละเอียดและวางแผนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ โดยยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และวัตถุประสงค์รายวิชาเป็นหลัก

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า

ผู้บริหารมีการรับรู้ว่ามีส่วนส่งเสริมการเรียนการสอนโดยให้หัวหน้าแผนกดำเนินการตามนโยบายของกรมอาชีวศึกษา จัดให้ความรู้ด้านหลักสูตรโดยจัดส่งครูเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน จากวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จในการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ส่วนเป้าหมายเน้นให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต และให้มีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ครูสังคมศึกษา มีการรับรู้ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ เน้นให้นักศึกษาได้รับความรู้และลงมือปฏิบัติจริง จัดสอนโดยสอดแทรกปัญหาสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัยและชุมชน ใช้วิธีสอนโดยการบรรยาย

การรับรู้เกี่ยวกับการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้บริหาร และครูสังคมศึกษาสอดคล้องกับที่ นิบลศรี วาสนสมสิทธิ์ (2526 :166-168) กล่าวว่า ควรจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของบทเรียนทั้ง ในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และทักษะและกิจกรรมที่จัดควร เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนุสนัน จันทร์วงศ์ (2522: 87-92) พบว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าใน

การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสเห็นสภาพปัญหา ฝึกแก้ปัญหา และมีการปฏิบัติจริง การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ยังเป็นวิธีสอนที่ดี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าครูสังคมศึกษารับรู้ว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายซึ่งตรงกับงานวิจัยของสุภาวดี บุญโทก (2525 : 158-170) ที่พบว่า เนื้อหาสิ่งแวดล้อมส่วนมากครูใช้วิธีสอนแบบอภิปรายและบรรยาย และงานวิจัยของ โยธิน สุริยพงศ์ (2533:90-94) ที่พบว่า วิธีการสอนของครูส่วนใหญ่ที่ใช้ การบรรยาย เช่นเดียวกับ

อรพร งามโสภา (2532 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า วิธีการสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีที่ครูเลือกใช้มากที่สุด ในลักษณะเช่นนี้ วิธีสอนที่ใช้ น่าจะไม่ใช้แนวทางที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ ที่เน้นให้นักศึกษาได้รับความรู้และลงมือปฏิบัติจริงตามที่ผู้บริหารและครูสังคมศึกษารับรู้ว่ามี การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นวัตถุประสงค์ดังกล่าว

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า

ผู้บริหาร รับรู้ว่า สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาจัดขึ้นโดยครู และนักศึกษาร่วมกัน เพื่อให้นักศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน มีประสบการณ์จริง และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

ครูสังคมศึกษา รับรู้ว่า ใช้สื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อขยาย ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนให้กระจ่างยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ วัสดุทัศนั แพล่ง ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ ภาพโปสเตอร์ และสิ่งตีพิมพ์ เป็นต้น

การรับรู้ด้านสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามการรับรู้ของครูสังคม ศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุนสิน จันทรวงศ์ (2522 : 88) ที่พบว่า สื่อการสอนที่ครูผู้ สอนวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อมใช้มากที่สุดคือ รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ และงานวิจัยของสุภาวดี บุญโทก (2529 : 127) โยธิน สุริยพงศ์ และสันทนีย์ ผาสุข (2534 : 207) ที่ได้พบว่า สื่อการสอน ที่ครูใช้ประกอบการสอนวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษามากที่สุดคือ รูปภาพต่าง ๆ และข่าว บทความ จากสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ประกอบการสอน

1.4 ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า

ผู้บริหาร มีการรับรู้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษาที่จัดเป็นกิจกรรมการนัดหมายปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น โครงการปลูกผ้า ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

ครูสังคมศึกษา มีการรับรู้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมนำนักศึกษาไปศึกษาสถานที่เช่น จะเห็นได้ว่าการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษาในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นไปตามแนวทางของกรมวิชาการ (2534 : 34) อธิบายไว้ว่า การจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ได้เห็นตัวอย่างที่ดี ได้รับประสบการณ์ตรงบ่อย ๆ จะสามารถช่วยพัฒนาค่านิยมของนักเรียนได้

1.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัยโดยรวมพบว่า

ผู้บริหาร มีการรับรู้ว่า การวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เป็นการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุน โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการวัดและประเมินผลสิ่งแวดล้อมศึกษา ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือสร้างเกณฑ์การวัดและประเมินจากการปฏิบัติจริง

ครูสังคมศึกษา มีการรับรู้ว่าการส่งเสริมการวัดและประเมินผลโดยการให้ความรู้ และจัดอบรมวิธีวัดและประเมินผลให้กับครูผู้สอนจัดเตรียมคู่มือระเบียบวิธีวัดและประเมินผลให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า

การวัดและประเมินผล เมื่อนำพิจารณาโดยส่วนรวมพบว่า มีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมที่ช่วยให้ครูผู้สอนมีความพร้อมในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

1.6 ด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า

ผู้บริหาร มีการรับรู้ว่า ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากบุคลากรในวิทยาลัยวางแผนแก้ไข ปัญหาในวิทยาลัยและส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ ชุมชนเพิ่มเติมอยู่เสมอ จัด

บรรยากาศในวิทยาลัยให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการจัดทัศนศึกษาหาความรู้

ครูสังคมศึกษา มีการรับรู้ว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และสวยงาม มีการสนับสนุนให้ครูไปศึกษาดูงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา จากข้อค้นพบเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้บริหาร และครูสังคมศึกษาด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมนั้นว่าครูมีโอกาสนพัฒนาตนเองและวิชาการในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา และนักศึกษาได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ให้ประสบการณ์ตรง

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

2.1 ปัญหาด้านการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า เป็นปัญหามาก

ผู้บริหารรู้ว่าที่เป็นปัญหามาก คือ ขาดบุคลากรที่จะดำเนินการจัดทำ

หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่จะนำมาใช้ในวิทยาลัย ขาดงบประมาณ สำหรับการจัดอบรม หรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา และงานภาระการสอนของครูมีมากจึงไม่มีเวลาจัดทำเอกสารหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

ครูสังคมศึกษา รับรู้ว่าข้อที่มีปัญหามากคือ ขาดการจัดอบรมหรือให้ความรู้ในการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ขาดการนิเทศ เอกสารหลักสูตรมีบริการ ครูอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ รวมทั้งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับเนื้อหาในห้องสมุด เตรียมไว้ไม่เพียงพอให้ครูอาจารย์ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับผลการวิจัยของปริศนา โนมพรรณ (2531:93) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษามีชั่วโมงสอนมากเกินไปจนทำให้มีเวลาเตรียมการสอนน้อย ทำให้ครูสังคมศึกษาไม่มีเวลาจัดทำเอกสารหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอน จึงเป็นปัญหามาก ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบปัญหาอีกข้อคือ หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรสำหรับครูสังคมศึกษาค้นคว้ามีไม่เพียงพอ วิทยากรในห้องต้นที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาวิตา หาญวัฒนกุล (2530 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ

เกี่ยวกับหลักสูตรที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ และผลการวิจัยของ นุสรรา โอริคาสะ (2535:133) ที่พบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาเรื่องดังกล่าวนี้เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้ว และยังไม่ได้รับการแก้ไขจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ครูจึงยังประสบปัญหามากเสมอมา

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในห้องเรียน

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า

ผู้บริหารรับรู้ว่าเป็นปัญหามาก คือ การขาดความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิทยาลัยในการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา การเตรียมการจัดการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการจัดอบรมครู และพัฒนาบุคลากร ขาดงบประมาณการจัดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน

ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า ข้อที่เป็นปัญหามาก คือ ไม่สามารถสอนโดยการนำนักศึกษาออกไปศึกษานอกสถานที่ได้ เพราะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ไม่มีเวลา เพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ บราวน์ (Brow 1989 : 1752-A) การเตรียมการของครูเพื่อสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ยังไม่ดีพอ และครูไม่มีเวลาพอ และงานวิจัยของแกม (Gam 1988 : 194-A) ทักษะในการสอนและวิธีสอนให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

2.3 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่ามีกรรับรู้ว่าเป็นปัญหามาก

ผู้บริหาร ที่เป็นปัญหามาก คือ ขาดงบประมาณ สำหรับจัดซื้อและจัดทำครูขาดความรู้และทักษะ ในการจัดทำสื่อชั้นใช้เอง ขาดการวัดและประเมินผลการ ใช้สื่อในการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษารับรู้ว่า โดยส่วนรวมปัญหาด้านการสื่อการเรียนการสอนเป็นปัญหาปานกลาง การขาดแคลนสื่อการสอน โดยเฉพาะสื่อการสอนที่ทันสมัย ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โยธิน สุริยพงศ์ (2533:97) และสุภาวดี บุญโนตก (2539:166) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

คือการขาดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน และผลการวิจัยของเพยาวี ไวยโรจน์ (2530:86) ยังพบว่า การขาดสื่อการสอนเป็นปัญหามากในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุให้แก่ักเรียน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากโรงเรียนที่เป็นประชากรในการวิจัยนี้มีสื่อการสอนที่จะส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมน้อย หรือขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วัสดุทัศน สไลด์ หรือเทปวิทยุ ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้ตรงกับผลการวิจัยของ ทองใบ สายพรหมา (2513 :125) ที่พบว่า การขาดแคลนงบประมาณอาคารเรียน ไม่สะดวกที่จะใช้และเก็บรักษาอุปกรณ์การสอน ครูไม่มีความรู้ ความชำนาญในการใช้วัสดุอุปกรณ์สมัยใหม่ เป็นปัญหาสำคัญของ วัสดุทัศนอุปกรณ์ในโรงเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีโนรส สุภาลัย (2529:127) ที่พบว่า โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอนด้าน วัสดุทัศนศึกษา เช่น สไลด์ เทป ภาพยนตร์ และห้องสมุด มีเอกสารเพื่อการศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ รอยเดือน สุภาพ (2529:97.98) ที่พบว่า ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาคือ สื่อการสอนมีจำนวนจำกัด ไม่มีสื่อการสอนที่ต้องการใช้อยู่ในโรงเรียน ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการตัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอน

2.4 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการวิจัย โดยส่วนรวมพบว่ามี การรับรู้ เป็นปัญหาปานกลาง

ผู้บริหาร มีการรับรู้ ว่า ข้อที่มีปัญหามากคือ ขาดความรู้ และทักษะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ครูสังคมศึกษา มีการรับรู้ ว่า ข้อที่มีปัญหามากคือ ครูสังคมศึกษาประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ เวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีไม่เพียงพอ

ปัญหาในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เป็นปัญหามากได้แก่การขาดความรู้ และทักษะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้ง 2 เป็นปัญหาระดับมาก แต่ก็ เป็นปัญหาที่น่าจะแก้ไขได้ไม่ยาก เช่นการขาดทักษะความรู้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจะแก้ไขได้ด้วยการจัดโครงการประชุมปฏิบัติการหรือสัมมนา โดยสามารถเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

ก็สามารถทำได้ไม่ยากนัก ส่วนปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณ และครูไม่มีเวลาพונุ ก็นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่พบปะ เกือบในทุกเรื่อง มีใช้แต่ต้น การจัดสิ่งแวดลอมศึกษา และน่าจะเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ไม่ยากนัก การขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และการขาดวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้และความตระหนักต่อสิ่งแวดลอม ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ เจริญ จิตวารินทร์ และสันหัต สัตยายุทธ์ (2528:309) ที่พบว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของครู โรงเรียนประถมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน คือ ขาดอุปกรณ์ ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม ขาดแหล่งข้อมูลข่าวสาร ประกอบการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิราวรรณ คมสันต์วัฒนา (2526:137) ที่พบว่า การขาดแคลนวัสดุในการจัดกิจกรรม ยังขาดการประชาสัมพันธ์ การอธิบายกิจการให้บุคคลภายนอก และการติดต่อประสานงานที่เป็นระบบ จึงทำให้ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งผลการวิจัยของ โทมัส แฮรี อีเบลลิง (Thomas Harry Ebeling 1979:6671-A) ได้พบว่า การมีโอกาสเข้าร่วมโครงการสิ่งแวดลอมจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากกว่าวิธีอื่น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุสรา ไอร์คาสะ (2535:132) ที่พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูสังคมนาจัดน้อยคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย

2.5 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล

ผลการวิจัย โดยส่วนรวมพบว่า มีปัญหาปานกลาง ผู้บริหารมีการรับรู้ว่ ปัญหามาก คือ โอกาสที่จะสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อสิ่งแวดลอม ไม่เพียงพอ การวัดผล ไม่ยุติธรรม ฝ่ายวิชาการขาดบุคลากรในด้านตรวจสอบ ความถูกต้องและความตรงตามจุดประสงค์ของข้อสอบที่ออก

ครูสังคมนา มีการรับรู้ว่ เป็นปัญหามาก การขาดบุคลากรในด้าน การวิเคราะห์ข้อสอบ ขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดเจตคติและทักษะ การคิดวิเคราะห์ เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษาและการวัดและประเมินผลนักศึกษา โดยการสังเกตพฤติกรรมทำได้ยาก เพราะไม่มีเวลาพอ

ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังคมศึกษา ที่พบว่า ไม่ค่อยมีโอกาสที่จะวัด โดยสังเกตพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนนั้น เป็นสิ่งที่น่าจะ แก้ไขได้ โดยการฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โดยอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกต และการสร้างเครื่องมือ ช่วยในการวัดและประเมินผล ที่ครูจะต้องใช้วิธีการสุ่ม ในการสังเกต และยังคงใช้วิธีการให้นักเรียนทำบันทึกพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมของตน โดยมีผู้รับรองที่ครู สามารถศึกษาพฤติกรรมมาของนักเรียนมากประกอบกับการวัดและประเมินด้วยวิธีอื่น ๆ อีกได้ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2534:9) ระบุว่า ครูผู้สอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ควรมี บทบาทในเรื่องการวัดผลและประเมินผลการสอน โดยเป็นเพียงผู้ชี้แนะและประเมินผลจากผลงาน ของนักเรียนที่ครูได้มอบหมายให้ไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิรุณ ชำเลิศ (2529: 100) และ กนกพร โพนธิผล (2529:98) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนเพื่อพัฒนาความตระหนัก ของนักเรียนเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ให้คะแนนจากผลงานของกิจกรรมที่ ครูให้นักเรียน ไปปฏิบัติ การ นอกจากนั้นการวัดผลและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมของ นักเรียนที่แสดงถึงจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมเป็นรายบุคคลเป็นระยะ ก็อาจเรียกได้ว่าเป็นการวัด พัฒนาการทางด้านความตระหนัก เจตคติอย่างแท้จริง ดังที่วินัย วีระวัฒนานนท์ (2529:83) กล่าวไว้ว่า การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมทางด้านสิ่งแวดล้อมต้องอยู่ที่การให้ผู้เรียนเรียนแล้วนำไปปฏิบัติและกระทำซ้ำ ๆ ติดต่อกัน ซึ่งเมื่อติดเป็นนิสัยแล้ว นั่นคือ การเกิดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ขึ้นมา

2.6 ปัญหาด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยส่วนรวมเป็นปัญหาปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสังคมศึกษามีการรับรู้ว่ามีปัญหามาก ได้แก่ วิทยาลัยไม่เคยสนับสนุนบุคลากรที่จะเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแผนใหม่ ความรู้พื้นฐานของ นักศึกษาไม่ดีบริเวณวิทยาลัยและอาคารเรียนขาดความเป็นระเบียบและสวยงาม ขาดความร่วมมือ ของต้นไม้ หอเรียน มีไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะ ปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษาไม่ชัดเจน มีเวลาในการให้คำปรึกษาหารือกับครูน้อย และไม่สม่ำเสมอ ให้ คำชมเชยหรือรางวัลกับครูที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนไม่ทั่วถึงกัน นักศึกษา ขาดความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน

1. ผู้บริหารวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่า ครูทุกคนมีหน้าที่ให้ความรู้โดย สอนสอดแทรกในทุกวิชา นอกเหนือจากวิชาสังคมศึกษาซึ่งสอน โดยตรงและการจัดกิจกรรม เสริม หลักสูตร เพื่อเน้นให้นักเรียนมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่
2. ผู้บริหารวิทยาลัยในฐานะผู้นำทางวิชาการ ควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง ให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร โดยการจัดอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ เชิญวิทยากรมาบรรยาย เพื่อให้ครูมีความรู้และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอะไรหรือไม่ เพื่อหา ทางช่วยเหลือต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตร แนวการใช้หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ให้เข้าใจ เพื่อจะ ได้นำหลักสูตร ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของ หลักสูตร
2. ครูผู้สอนควรศึกษา วิเคราะห์ สภาพความต้องการและปัญหา ตลอดจนศึกษา จากหนังสือเอกสารต่าง ๆ เพื่อรู้จุดดี จุดด้อย หรือปัญหา ความต้องการ และความสนใจ แล้วนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการจัดการเรียนการสอน
3. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่นักเรียน ได้รับประสบการณ์ตรง และได้สัมผัสสภาพ ความเป็นจริง การฝึกปฏิบัติตามภาคสนาม การไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ การเข้าร่วมกิจกรรม ในการพัฒนาชุมชน โดยครูผู้สอนควรมีโครงการ มีแผนดำเนินงานที่สัมพันธ์กันที่จะร่วมมือกัน รับผิดชอบ มีการสำรวจแหล่งที่จะ ไปศึกษาหรือดำเนินกิจกรรม และการปรึกษาผู้บริหาร โรงเรียน ก่อนดำเนินกิจกรรม
4. ครูผู้สอนควร ใช้เทคนิควิธีสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ เช่น กระบวนการสืบสอบ กระบวนการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนในด้านเจตคติ
ประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตจริง
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนจากกลุ่มประชากรอื่น ๆ
เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญการศึกษา
3. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสภาพและชุมชนใน
แต่ละแห่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย